

Ранната Социализация: Биологична необходимост и ключ към създаване качества на домашен любимец

автори: С. Дж. Фридман, д.ф.н., и Боби Бринкер, Охайо

Публикувана в *Original Flying Machine*, бр. 2: Септ/Окт 2000

От зората на психологията, никоя друга тема не е предизвиквала по-продължителен и по-широк интерес от темата за относителното влияние на наследствеността спрямо това на обкръжението върху човешкото поведение. От философи до родители, повечето от нас са спекулирали по темата коя от двете сили е по-мощна – природата (гените) или възпитанието (обкръжението). Тази тема е еднакво в сила по отношение поведението на папагалите, тъй като влияе на нашия избор на подход, с помощта на който да разгърнем пълния им потенциал на домашни любимци.

Научни изследвания

Независимо от всичките спекулации, научните изследвания в областта на психологията и образованието сочат до голяма степен, че обкръжението играе значителна роля за развитието на трите основни компонента на поведението: умствен, социален и емоционален. Експерименти, проведени през 50-те години показват, че бебета маймуни, отглеждани без родители или други, които да се грижат за тях, в случай на стресиращо събитие стоят втрещени в нищото в продължение на ненормално дълги периоди от време като се клатят напред-назад, обгръщайки се по неестествен начин. За жалост, абсолютно същите модели на поведение се наблюдават от психолози, работещи с деца, които прекарват първата година от живота си без съответни грижи в Румънски домове за сираци през втората половина на 80-те години. Но никое изследване не се оказва по-учудващо и по-категорично от последните открития в областта на неврологията.

С напредъка на технологиите, и по-специално изображенията на мозъка, учените са открили, че електрическата (нервната) активност на мозъчните клетки в действителност *променя физическата структура* на мозъка. Какво създава такава нервна активност? *Опитът, преживяното*. Освен това, въпреки че човешкото тяло се ражда с всичките си нервни клетки (неврони), които ще има през целия си живот, през първата година от живота мозъкът произвежда милиарди връзки (синапси) в повече, отколкото би ползвал въобще. Забележително, онези синапси, които не са стимулирани посредством ранни сензорни преживявания, биват “подкастрирани” и елиминирани от мозъка. Следователно, колкото повече бива стимулирано от околната среда едно бебе, толкова повече синапси се запазват. В края на краищата, оставащите синапси изграждат връзките между невроните, които обуславят уникалния модел, по който е изграден мозъкът на всеки индивид.

Тези изследвания демонстрират, че не само външно проявяваното поведение от децата се повлиява от обкръжение, лишено от стимулация и грижи за възпитанието, но също така и физическата структура на мозъка им. Тези изследвания са били широко възпроизведени с най-различни видове животни, включително котки и плъхове, а дори и с плодни мушици. Въпреки това, по всичко личи, че когато влезем в тази “огледална зала” където гените и възпитанието си взаимодействат, въпросите винаги ще бъдат повече от отговорите. Изводите от тези изследвания трябва да се правят много внимателно, тъй като същността на отношението между броя на мозъчните синапси и специфичните поведенчески реакции остава в голямата си степен неизвестна. Но, дори имайки предвид това ограничение, съвременната наука от най-различни области се обединява по отношение на следното:

- 1) Ученето е биологическа необходимост, и
- 2) Количеството и качеството на ранните преживявания повлияват бъдещия потенциал за обучение както и социалното/емоционалното поведение на индивидите.

Приложение спрямо папагалите домашни любимци

Макар да не ни е известно да са правени научни изследвания конкретно върху изображения на неонатален мозък на папагали, едно обобщение на горните открития е напълно оправдано. Не намираме характеристики типични за папагалите домашни любимци, които биха направили горните две заключения неверни. На базата на научната информация както и на опита на много хора, които отглеждат успешни птици домашни любимци, напълно обосновано е да се очаква, че бебетата папагали имат подобна биологична необходимост да учат както и че те също биват отрицателно повлияни от липсата на стимули в околната среда и грижи за възпитанието им по време на ранното си развитие.

Тези заключения убедително подкрепят тезата за ранната социализация на папагали отглеждани за домашни любимци. Социализация е процесът, чрез който бебетата птички биват приучавани да живеят успешно в човешка среда, с хора като техни основни “другари”. Ранната социализация започва в момента, когато бебето бива отделено от гнездото и продължава под различни форми през остатъка от живота на птицата. Целта на ранната социализация е да възпита две категории поведение: 1) поведение необходимо за да има животното качества на домашен любимец, и 2) поведения, които осигуряват комфорта на птицата, неговото здраве и щастие. Изкуството на ранната социализация е в способността да се осигури колкото е възможно повече застъпване между тези две категории така щото това, което е необходимо за 1) да носи и удовлетворение на птиците.

От най-ранните седмици на живота си, на бебетата трябва да се предлагат “весело-цветни” висящи играчки, с които да се “борят” както и играчки за пода, с които да играят с клюна си. Те трябва да бъдат местени от едно на друго място, така че да могат да имат различен поглед върху света. Трябва да им бъде дадена възможност да контактуват с други птици, да играят с вода, да стъпват горе и долу, да изучават храни с разнообразен цвят, форма и материя; да слушат музика, да слизат на пода, да ходят по равни повърхности; да виждат непознати; да чуват прахосмукачки; да размахват криле; да подават любопитно главички от гнездото; да висят надолу с главата от въжета; да се “возят” в кошници; да правят салта; да чувстват човешкия дъх и топли ръце; и да виждат смеещи се деца – това само като малък пример за дейности по социализацията.

Ранната социализация е целенасочен, трудоемък процес, в който бебетата биват отрупвани с богатство от преживявания, окончателно изградени в точния момент и при оптималното темпо за социализация за всеки отделен индивид. Този процес изисква умели наставници – възпитатели, които максимизират качествата на домашен любимец за всяка отделна птица чрез удовлетворяване на природната им необходимост да се учат. В резултат на това птиците са по-доверчиви, по-уверени в себе си и независими, по-любопитни и гъвкави по отношение на всички аспекти от живота им.

Проблемът с “фабриките/фермите за птици”

Тези последни пробиви в научната общност, касаещи отношението между опита и поведението, предлагат изключително благоприятна възможност за изтъкване на

доказателства от тези, които през всичкото време са подозирали за това отношение. И сега ние се питаме: Още колко изследвания са необходими за да убедят онези, които участват в “мелницата” за размножаване на папагали, че техните практики са неадекватни, ако не и нехуманни?

Типично, хората, които “произвеждат” птици имат особена система от вярвания. Те вярват, че птиците бебета са стока, която се продава и купува като всяка друга стока или услуга. Следователно, те вярват, че бизнесът им с птици е подвластен на същите правила, закони и практики както бизнесът с градински рози или паста за зъби. Те отказват да приемат, че мотивът им за печалба противоречи на хуманното и пълно с разнообразие отглеждане на папагали домашни любимци. “Производителите на птици” предоставят нестимулиращо, невъзпитателно обкръжение на птиците бебета, които произвеждат. Те работят по този начин, защото така се намаляват разходите, а най-просто казано – това е техният основен стремеж. Да се действа по друг начин просто не си струва. В действителност е толкова безспорно вярно, че отглеждането на правилно отбити, добре социализирани бебета не генерира сериозни печалби, че изглежда разумно човек да е по-предпазлив, купувайки птици от хора, които мислят обратното.

Друга особеност на “производителите” на птици е техният интерес към селективно размножаване на “перфектния папагал домашен любимец”. Естествено, практиката на отговорно предоставяне на грижи за животните кореспондира с успешното отглеждане на домашни любимци. Но белезите, които често се таргетират за елиминиране от “производители” на птици не са задължително резултат на сбъркани гени. Ние вярваме, че те са придобити/изградени поведенчески реакции, които се проявяват поради отсъствието на стимули в околната среда, социализация и възпитание. За жалост, не е никак невъзможно чрез селективно размножаване да се постигне безшумното какаду, нечувствителното жако и спокойния ара, но това, което ще бъде изгубено в процеса на “де-папагализация” на тези птици е невъобразимо! Основното послание е, че селективното размножаване е неприемливо решение за проблемните поведения, които самите фабрики за птици създават.

Ето списъкът с Топ-10 практики на фабрики за птици, които да избягваме при избора ни на човек, от когото да купим птица бебе. Дори само едно от десетте условия да е изпълнено, би следвало да обърнете гръб и да потърсите другаде.

- 1) Родителските чифтове биват третиран като фабрики за яйца за изкуствена инкубация;
- 2) Бебетата биват набутани в малки клетки или кафези през всичкото време, освен когато се хранят;
- 3) Бебетата са държани в празни клетки лишени от интересни играчки и друго стимулиране;
- 4) Бебетата биват държани в отделни помещения, изолирани от значителен контакт с хора, както и от контакт помежду си;
- 5) Бебетата биват хранени колкото е възможно по-бързо и по-нарядко с помощта на спестяващи време, но невъзпитателни методи, като например гаважно хранене (хранене през сонда) или форсирано хранене;
- 6) Бебетата имат малко или никак време за обучение или изучаване с хора или по между

си;

7) Бебетата биват продавани твърде млади или неотбити на неопитни стопани без да се проучи пригодността на определен дом, определен вид или определен индивид;

8) На бъдещия стопанин не се предоставят или се предоставят недостатъчно инструкции за отглеждането или възпитанието на птиците;

9) Не се предлагат никакви услуги/помощ след самата продажба;

10) Развъдчикът говори надлъж и нашир за създаването генетично на перфектната птица домашен любимец.

Подобряване на шансовете

В светлината на недвусмислената ни критика спрямо фабриките за птици, ние трябва да внимаваме да не осъждаме птиците, отгледани по този начин. Също така трябва да подкрепяме хората, които са закупили папагалите си по времето на оскъдица на добра, подробна информация по въпросите на отглеждането, избора и живота с папагали домашни любимци. Може би дори по-унищожително от липсата на информация беше преобладаването на ДЕЗинформация, която сега, слава Богу, бива коригирана. Предвид сложността и интелигентността на папагалите, най-вероятно в известна степен винаги ще сме в положението на “де да знаех ТОГАВА нещата, които знам днес!” Естествено, ние можем да подобрим бъдещето на птиците в домовете ни и на техните стопани без да вдигаме ръце от птиците, отгледани в миналото.

Също така е вярно, че някои от тези птици са успели да се преборят със съдбата на продукти на фабриката за папагали, превръщайки се в прекрасни домашни любимци. Тяхната устойчивост би могла отчасти да се дължи на междувидови различия, както и на индивидуални различия в рамките на един и същ вид. И в двата случая това е свидетелство за духа на папагала, възпитателната среда в домовете, където са попаднали, както и на неизмеримо количество добър късмет.

За жалост, много повече от тях страдат от липсата на ранна социализация, показвайки предсказуеми поведенчески дефицити, като например слаба физическа координация, неспособност да се забавляват самостоятелно с играчки; изключително ограничени и нездравословни хранителни предпочитания, силен страх; непредсказуема агресивност; хронично хапане и непрекъснато скимтене. Тези поведения са трудни за елиминиране напълно, но дори и най-предизвикателните проблемни реакции от такова естество могат да бъдат намалени в значителна степен. Сега има много отлични консултанти по поведението, Интернет сайтове и форуми, новаторски стратегии като “кликер трейнинг” – всичките помагачи ни да подобрим шансовете на фабриката за птици.

Макар че никога не е твърде късно птицата ви да извлече полза от процеса на социализация, най-добрият подход е превенцията на проблема чрез ранна социализация извършвана от знаещи и опитни развъждачи. НЕ Е отговорност на купувача да извърши дейностите по подготовка на птицата да прекара качествено целия си живот с хората.

Решението

Хората, които следва да вземат истинските решения за начина, по който ще се отглеждат

птици бебета не са нито тези от фабриките за птици, нито отговорните, знаещи развъждачи. Типично за търговията, в ръцете на потребителя е властта да вземе окончателното решение. Птици бебета ще продължават да се отглеждат във фабрики за птици, лишени от жизненоважна стимулация и социализация до тогава, докато плащаме за птици отгледани по този начин. В противовес на това, с повишено съзнание ние можем да направим избора да купим бебета птици отгледани по начини, които са в хармония със съвременното познание за мозъка и развитието на поведението за оптимизиране на възможностите им за живот в плен.

Ние сме на ръба на нова зора в психологията докато науката за нервната система и свързаните с нея дисциплини разкриват разтърсващи факти за взаимодействието между околната среда, структурата на мозъка и поведението. При все това, достатъчно много знаем дори на настоящия етап за взаимодействията между гените и възпитанието, знание даващо ни увереност в избора на най-добри практики, с помощта на които да отглеждаме успешно папагали живеещи в домовете ни. Научните сведения заедно с дългите години опит на компетентни развъждачи доказват твърдението, че ранната социализация е ключът към щастливи и пригодни за живот в домовете ни птици. Разбира се, това е в интерес на стопаните, но което е по-важно, това е най-вече в интерес на птиците.

Кратки биографии на авторите

Проф. С.Дж.Фридман, д.ф.н. е преподавател във Факултета по Психология към Държавния Университет на Юта. Работила е с деца и родители над 25 години и преподава приложен поведенчески анализ, както и методи за изследване на поведението. Професионалният и опит, комбиниран с всеотдайната ѝ любов към животните стават предпоставка за написването на настоящия материал в областта на папагалите отглеждани в плен. Доказва, че същият модел, който се ползва успешно при деца способства положителното развитие на добре приспособени птици в домовете ни. Чрез този модел се приема, че всички взаимодействия представляват възможности за обучение като подходящите / желаните поведения се изграждат чрез обучение и никога чрез сила.

Боби Бринкър, авторка на добилата голяма популярност книга “В името на любовта към папагалите жако” развъжда и отглежда екзотични птици през последните повече от 10 години. Нейната любов към Африканския сив папагал (жако) прераства в теория за отглеждането му базирана на нежно, неналагащо напътстване и приемане. Посветила се е на непрекъснато обучение на стопани на папагали, вярвайки, че това е ключът за подобряване живота на птиците в плен. Тя притежава уеб сайта www.ParrotTalk.com, както и множество форуми за обсъждане на различни видове папагали. Нейни статии са широко разпространявани в САЩ и в целия свят.